

L'ocupació aguanta el tipus aquesta vegada, però la dualitat al mercat laboral continua fent estralls

- La caiguda de l'ocupació és menor que la de l'activitat en aquesta crisi, a l'inrevés del que succeïa habitualment a Espanya.
- L'ús generalitzat dels ERTO ha permès limitar la pèrdua d'ocupació malgrat la fortíssima reducció d'hores treballades.
- La major part de l'impacte torna a recaure sobre l'ocupació temporal, a causa de l'elevada dualitat del mercat laboral, i, de nou, els joves són els més perjudicats.

Espanya és un país en què, tradicionalment, l'ocupació ha reaccionat amb força als canvis en l'activitat, fins i tot en major mesura (en argot econòmic, l'elasticitat de l'ocupació al PIB era superior a 1).¹ Així, en moments de crisi, l'ajust en l'ocupació es realitzava mitjançant una forta destrucció de llocs de treball i, en moments expansius, la creació d'ocupació era molt vigorosa. En aquesta crisi no ha estat així. Per primera vegada, les caigudes del PIB han anat acompanyades d'un descens de l'ocupació molt inferior. Aquest resultat no solament és degut a les singularitats d'aquesta crisi, l'origen de la qual és sanitari, sinó també a una resposta molt diferent de la política econòmica.

Menys sensibilitat de l'ocupació a les caigudes de l'activitat

La sensibilitat de l'ocupació a la variació del PIB ha estat molt menor en aquesta crisi econòmica: per cada punt percentual de caiguda de l'activitat, l'ocupació ha caigut 0,36 punts durant els tres primers trimestres del 2020, mentre que, normalment, l'ocupació sobreaccionava a caigudes de l'activitat a Espanya (tant històricament com durant els primers trimestres de l'última crisi financera, com es veu al primer gràfic).

La crisi actual té un origen sanitari, i això li confereix un caràcter molt diferent al de les últimes crisis, a més d'una durada esperada menor. L'element clau que ha permès aquest menor impacte sobre l'ocupació, però, és la resposta diferent de la política econòmica. En particular, l'intens ús dels ERTO² ha permès una major protecció de l'ocupació per la via de la suspensió temporal de la feina o d'una reducció de la jornada.³

Això no significa que no s'hagin reduït les hores de treball: la sensibilitat de les hores de treball als canvis de l'activitat és una mica inferior a l'observada en crisis anteriors, però continua sent forta i superior a 1. És a dir, davant les caigudes de l'activitat, les hores treballades es redueixen enca-

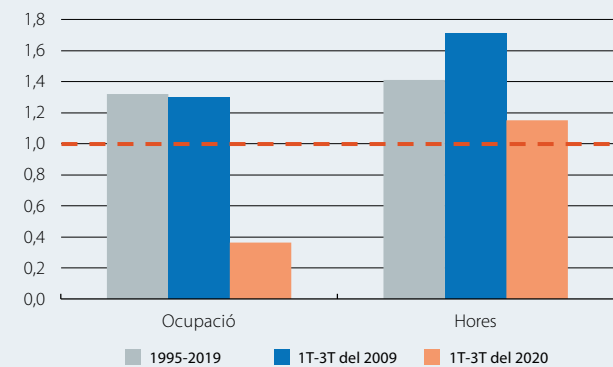
1. L'elasticitat de l'ocupació al PIB es defineix com la variació percentual de creixement de l'ocupació en relació amb cada variació percentual del PIB i correspon a una correlació (no a una relació causal).

2. A l'abril, van arribar a haver-hi 3,4 milions d'afiliats en ERTO i, al novembre, encara hi havia més de 750.000 persones en aquesta situació.

3. Per a més detalls sobre com els ERTO eviten la destrucció de llocs de treball, vegeu Cahuc, P. (2019), «Short-time work compensation schemes and employment», IZA World of Labor. <https://wol.iza.org/articles/short-time-work-compensations-and-employment/long>.

Espanya: relació entre el creixement de l'ocupació i el de les hores treballades en relació amb el PIB

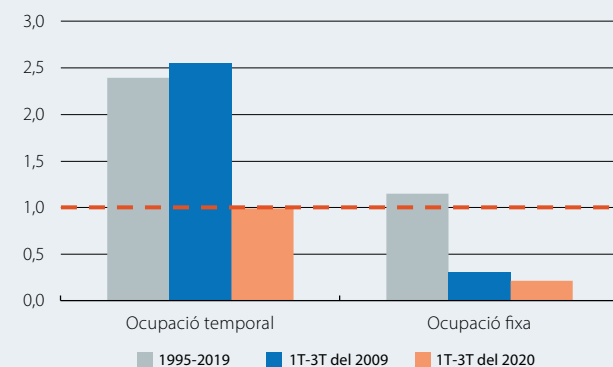
Variació en p. p. en resposta a 1 p. p. addicional de creixement del PIB

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Espanya: relació entre el creixement de l'ocupació temporal i el de l'ocupació fixa en relació amb el PIB

Variació en p. p. en resposta a 1 p. p. addicional de creixement del PIB

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

ra més. Cal destacar que una gran part de l'ajust de les hores treballades es concentra en els ERTO totals i que una part menor de l'ajust es du a terme mitjançant la reducció del nombre d'hores mitjanes treballades.⁴ De cara a futu-

4. Per a més detalls sobre els tipus d'ajust per hores treballades, vegeu l'article de Manuel Hidalgo «No es la ocupación, son las horas de trabajo», a https://www.vozpopuli.com/opinion/ocupacion-empleo-recesion_0_1416758423.html.

res crisis, un major ajust mitjançant la reducció d'hores mitjanes treballades seria preferible a concentrar-lo en els ERTO totals, perquè els costos associats a l'ajust es reparteixen entre més treballadors.

Els treballadors amb contracte temporal continuen sent els més afectats

La reducció de la sensibilitat de l'ocupació a les caigudes de l'activitat s'ha produït tant en treballadors temporals com en treballadors fixos. No obstant això, la sensibilitat de l'ocupació temporal a l'activitat en aquesta crisi se situa encara a la vora de l'1: l'ocupació temporal cau en igual proporció que el PIB, mentre que, per a l'ocupació permanent, se situa en el 0,2. Això reflecteix la forta dualitat del mercat laboral espanyol, a causa de la qual els treballadors amb major precarietat contractual són els més afectats per la caiguda de l'activitat, perquè s'han beneficiat menys dels esquemes de protecció que eviten la pèrdua de la feina.

Els joves, de nou

Els joves són els que més pateixen les conseqüències d'aquesta elevada dualitat: la sensibilitat de l'ocupació jove a les caigudes de l'activitat en aquesta crisi s'apropa a 1 (0,9), mentre que és molt menor per als treballadors adults (0,3) o per a la gent gran (0,2). Aquest impacte sobre els joves es tradueix en un augment de la desigualtat salarial dins d'aquest col·lectiu superior al de la resta de treballadors, com ho mostra el Monitor de Desigualtat de CaixaBank Research.⁵ Per gènere, la sensibilitat de l'ocupació a les caigudes de l'activitat es redueix tant per als homes com per a les dones, i les diferències entre ells són menors que per edats.

Més sensibilitat de l'ocupació als sectors més afectats per la pandèmia

Així mateix, aquest menor descens de l'ocupació en relació amb la caiguda de l'activitat també s'observa per sectors d'activitat. Segons una enquesta realitzada recentment pel Banc d'Espanya, l'impacte agregat sobre la facturació empresarial el 2020 serà major que sobre l'ocupació. No obstant això, la reclusió en la facturació és superior en algunes branques dels serveis més afectades per les restriccions a l'activitat, com l'hoteleria, el transport o l'oci, i el seu impacte sobre l'ocupació és diferent (més gran a l'hoteleria que al transport, per exemple, com ho mostra el quart gràfic).

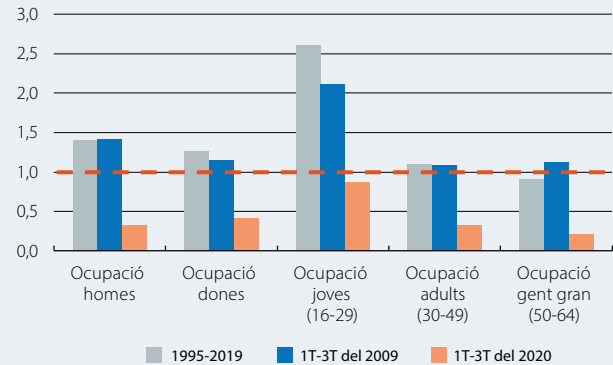
La flexibilitat del mercat laboral, clau per salvaguardar l'ocupació

Tot això ens dona lliçons que podem aprendre d'aquesta crisi. La primera és la importància de continuar compaginant la flexibilitat del mercat de treball amb una xarxa

5. Per a més detalls, vegeu <https://inequality-tracker.caixabankresearch.com/>.

Espanya: relació entre el creixement de l'ocupació per edat i per gènere en relació amb el PIB

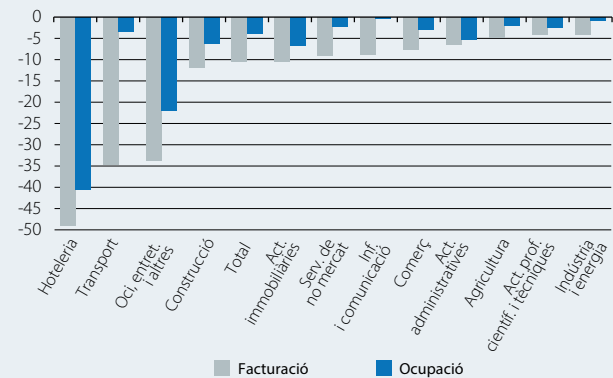
Variació en p. p. en resposta a 1 p. p. addicional de creixement del PIB

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Espanya: variació de la facturació i de l'ocupació per branques d'activitat

Variació interanual (%)

Font: Banc d'Espanya, «Proyecciones macroeconómicas de la economía española (2020-2023)».

important de suport de l'estat del benestar per salvaguardar l'ocupació. La segona lliçó és que, com a societat, no ens hauríem de permetre arribar a una altra crisi amb una dualitat laboral elevada, que està enquistada a Espanya des dels anys vuitanta i que perjudica molt els treballadors més vulnerables.

Josep Mestres Domènech